

Юрченко В., Іванчишен В.

Реалії соціокультурного розвитку сучасних об'єднаних територіальних громад

16 травня 2019 р. на базі Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (ІМФЕ) у рамках заходів «Дні науки» відбулося засідання круглого столу «Соціокультурний розвиток децентралізації: старий/новий досвід українських громад». Круглий стіл організовано з метою обговорення колективного дослідницького проекту, який розроблявся і втілювався представниками Ради молодих вчених ІМФЕ упродовж 2018–2019 рр. У фокусі дослідження науковців знаходиться культурницький розвиток новостворених громад, особливу увагу приділяється етнокультурній складовій. Вивчення окреслених питань відбувалось на теренах об'єднаних територіальних громад у Вінницькій, Київській, Чернігівській та Херсонській областях ([Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України](#)).

Децентралізація є одним із «стовпів» сучасного процесу реформування в Україні, адже вона має важливе значення для відновлення ролі громад в суспільному розвої, відтворення на основі історичної тягlosti та спадкоємності ініціативності представників громадян, пробудження соціальної відповідальності кожного українця.

Утверджена нормативними актами 2014 р. реформа децентралізації поступово набирає обертів на всій території України, при цьому її втілення виявляє низку нових проблемних аспектів. На часі розробка ефективних механізмів популяризації власної культури у різних царинах життєдіяльності громади. Серед них – формування сприятливого освітнього, наукового й культурного простору, удосконалення системи адміністративних послуг у сфері культури, розвиток туристичної галузі на основі етнокультурної традиції як кожної окремої громади зокрема, так і України загалом.

Нині вивчення соціокультурного поступу українських громад показує множинність поглядів та ідей щодо цього явища. Обговорення проблеми розпочалося з доповіді Наталії Олійник, провідного методиста відділу з методичної роботи Харківського обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, яка у своїй презентації «Традиційна народна культура: розвиток чи занепад у час децентралізації (на матеріалах Харківщини)» показала практичний бік проблеми на місцях, пов'язаний із збереженням фольклорного і етнографічного спадку українців у Харківській області.

У засіданні круглого столу також взяли участь співробітники Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Зокрема, головний науковий співробітник відділу соціально-політичної історії, доктор історичних наук, професор Тетяна Бевз розкрила теоретичні питання втілення реформи децентралізації в Україні. Дослідниця виступила з темою «Специфіка здійснення реформи децентралізації в регіонах України: здобутки і прорахунки». В обговоренні доповіді взяли участь співробітники відділу «Український етнологічний центр» ІМФЕ. Молодший науковий співробітник, кандидат історичних наук Аліна Ярова подала коротку довідку щодо

формування об'єднаних територіальних громад та громадської думки на теренах Сосницького району на Чернігівщині.

Наступним виступив старший науковий співробітник відділу соціально-політичної історії зазначеного Інституту, кандидат історичних наук Микола Горбатюк. Тема його доповіді стосувалася впливу регіональних політичних та економічних еліт на процес децентралізації в Україні у 2015-2019 рр. Доповідач наголосив на тому, що на процес децентралізації у регіонах України визначальним є вплив обласного керівництва (голів обласних державних адміністрацій та обласних рад, окремих депутатів обласних рад) та економічних інтересів. На його думку, політична поведінка районного керівництва (голови районних державних адміністрацій та райрад) переважно зводиться до перешкоджання проведенню реформи, що пов'язано з бажанням збереження status quo у владній вертикалі. Політична поведінка сільських голів переважно ситуативна і визначається їхніми економічними інтересами.

Обговорення теоретичних питань соціокультурного розвитку малої території було продовжено у доповіді старшого наукового співробітника ІМФЕ, кандидата історичних наук Віталіни Юрченко з темою «Проблеми соціокультурного розвитку об'єднаних громад в Україні». Дослідниця зазначила, що важливим важелем етнокультурного і туристичного потенціалу громади є ефективна самоорганізація населення. Тому окрім вивчення проблеми розвитку територіальної громади у соціокультурному розрізі важливим є вирішення питання щодо підвищення рівня громадської активності та самоорганізації мешканців населеного пункту. А інструментами для розбудови культурної сфери малої території, на думку дослідниці, можуть стати: відновлення або реконструкція наявного ресурсного потенціалу, впровадження інновацій (через розвиток креативної індустрії, використання сквотів), застосування нових джерел фінансування (так званий краудфандинг), формування бренду (іміджу) території.

Завершальним був виступ молодшого наукового співробітника ІМФЕ, кандидата філологічних наук Тетяни Волковічєр яка представила досвід утворення об'єднаних громад на території Херсонщини у доповіді: «Ми всі одна громада!: досвід Музиківської об'єднаної територіальної громади (Херсонська область)».

Таким чином, проблема вивчення процесів утворення об'єднаних територіальних громад в Україні набула великої ваги серед дослідників етносоціальних і етнополітичних студій. Так само і етнологи ставлять за мету зробити своєрідний зріз традиційного пласту культури як сіл, так і невеликих міст, аби в процесі культурних трансформацій, зафіксувати сучасні соціокультурні параметри суспільної свідомості.